

*Мне сніўся сон. Ці праўда ў ім была?
Пагасла сонца яснае, а зоры
Блукалі ў цемры космасу без промняў;
Навослеп зледзянелая зямля
Гайдалася ў бязмесячнай прасторы;
Світалыны час ёй не прынёс відна...¹*

Джордж Гордан Байран, «Цемра»
1816

Аб'ектыў камеры праціраюць аначкай. Чуваць гук трэння, які звычайна выклікае дрыжкі па ўсім целе. Потым пачынаюць невыразна вымалёўвацца абрысы твару. Гэта хлопец. Рэзкасць на нулі, аднак ён спрабуе круціць зум, каб наладзіць параметры здымкаў.

— Ты ўжо здымаеш? — за кадрам дзявочы голас.

— Ага, зараз толькі знайду неабходныя налады, — адказвае хлопец.

Рэзкасць мяняецца, і некаторы час у аб'ектыве наогул немагчыма нічога разабраць.

— Як гэта ўсё працуе?..

Паступова карцінка набывае выразнасць, і перад глядачом узнікае засяроджаная фізіяномія хлопца ў бейсболцы пясочнага колеру з мядзведзем грызлі і надпісам «California love». У маладога чалавека карыя вочы і даволі прыемныя рысы твару. Як толькі ён разумее, што карцінка наладзілася, адразу ўсміхаецца ў аб'ектыў і ўздымае руку.

— Хэлоў, мяне завуць Макар, са мной мая жонка Кіра.

У кадры з'яўляецца твар сімпатычнай шатэнкі з вялікімі зялёнымі вачыма, і яна прыемным голасам кажа:

— Прывітанне!

Пара добра глядзіцца ў кадры разам, яны нават чымсьці падобныя адно на аднаго.

— З усёй адказнасцю хочам усім вам заявіць, што сёння мы з'язджаем у Амерыку на пастаяннае месца жыхарства. Мы выйгралі Green Card — наша мара нарэшце спраўдзілася.

— «Грынку», дарэчы, выйграла я, — кажа Кіра.

— Так, Кіра выйграла наша новае жыццё з трэцяй спробы, мы ўжо спакавалі рэчы і цяпер вось сядзім на чамадане.

Камера пераходзіць на пакой. Паказваецца невялікае прастакутнае памяшканне з канапай, камп'ютарным сталом і шафай-купэ на ўсю сцяну. Макар факусуецца на шкле шафы, у якім адлюстроўваецца дзве постаці. Усё так і ёсць: яны сядзяць на адным вялікім чамадане, побач — меншы, ружовы, а ля ног — дзве торбы (так званая ручная паклажа) і заплечнікі.

Макар зноў наводзіць аб'екты ў на сябе.

— У нас адносна нядаўна ўзнікла ідэя зняць усю нашу вялікую вандроўку на камеру. Можа, з часам я выкладу гэтае відэа ў інтэрнэт. Кіра вось наогул змушае мяне стварыць старонку ў ютубе і весці свой канал, тым больш што блогерства цяпер — папулярная рэч. Я набыў фотаапарат «Canon» з паваротным экранам для большай зручнасці, таму не ведаю — усё магчыма, калі толькі на гэта будзе час.

— А што, мы з табой прывабныя, — Кіра папраўляе валасы і, бы перад люстэркам, пачынае панадна грымаснічаць.

Макар усміхаецца.

— Тады, напэўна, зараз нам трэба крыху пра сябе расказаць.

Кіра супакойваецца.

— Што ж, мы з Беларусі, абое нарадзіліся ў Мінску... Вось... Пазнаёміліся недзе пяць гадоў таму.

— Шэсць ужо, — пхнуўшы яго локцем, перабівае Кіра і глядзіць, як муж адрэагуе.

— Выбачай, шэсць гадоў таму. Якраз перад тым, як Кіра выйграла латарэю, я зрабіў ёй прапанову рукі і сэрца, і мы распісаліся. Сёлета ў нас было вяселле.

Кіра дэманструе на камеру заручальны пярсцёнак, Макар робіць тое самае.

— Вяселле ў нас было толькі для блізкіх і знаёмых, нам не цікавыя ўсе гэтыя цырымоніі. Таму, скажам так, мы распісаліся і адзначылі ўсё гэта толькі дзеля галачкі ў пашпарце, тым самым зэканоміўшы кучу грошай.

— Ну, мы проста не хацелі рабіць так, як цяпер робяць усе: выкідаць шмат грошай, каб сабраць сваякоў, якіх мы бачылі раз ці два ў жыцці, чуць усе гэтыя «горка», есці салаты аліўе, танцаваць пад заезджаныя песні, глядзець тэматычныя конкурсы ці, яшчэ горш, адзначаць вяселле тыпу з сэнсам, на прыродзе, гангста-паці, эка, шмэка...

— Тым больш што грошы цяпер маюць для нас асаблівае значэнне. Наперадзе доўгі шлях праз Атлантычны акіян, пошукі прытулку, працы, адаптацыя... Што яшчэ можна сказаць... Вось, галоўнае! Наконт маршруту. З Мінска мы накіроўваемся ў Маскву.

— На маршрутцы, — смяецца Кіра.

— Ну а што? Потым у аэрапорт «Дамадзедава», праходзім пашпартны кантроль. Думаю, я часткова буду там штосьці здымаць. Далей наш самалёт ляціць у нямецкі горад Франкфурт-на-Майне і адтуль ужо да канчатковага пункта — Лос-Анджэлеса.

— Гэта будзе складана.

— Нас чакае дванаццацігадзінны пералёт плюс чаканне ў міжнародных аэрапортах. Як там усё будзе складвацца, пакуль невядома.

— Раскажы пра Лос-Анджэлес!

— Ага... Пра Лос-Анджэлес... Значыць, так, пасля доўгага роздуму мы вырашылі абраць менавіта гэты горад нашым месцам прапіскі. Наконт выбару ў нас з Кірай была працяглая дыскусія, я штудзіраваў гэтае пытанне, праглядаў у ютубе відэа розных блогераў, выдаткаваў пэўны час на форумы, каб канчаткова вызначыцца. Спярша мы планавалі пераехаць у Нью-Ёрк, гэты горад вялікі і надвор'е ў ім амаль адпавядае нашаму, беларускаму. Там можна абыходзіцца без прыватнага транспарту, таму што калі ў горадзе гіганцкія аўтамабільныя заторы, мець сваю машыну не мае ніякага сэнсу. Аднак Кіру засмучаў той факт, што ў Нью-Ёрку таксама будзе холадна: зіма, слота і шэрае неба.

— Ну сапраўды, надакучыла гэтая непагадзь! Усё ж наша мара спраўдзілася, а для мяне мара — гэта сонейка і пляж, — мнагазначна ўсміхаецца на камеру Кіра.

— Ну, і для твайго здароўя так, прынамсі, карысней. Пасля Нью-Ёрка я спыніўся на Чыкага. Чыкага — сапраўды горад-казка, адносна спакойны, з добрай інфраструктурай, зялёны мегаполіс.

— Хіба не Маямі?

— Маямі быў пасля. У параўнанні з Нью-Ёркам, Чыкага і Лос-Анджэлесам Маямі — самы танны для жыцця. Жыллё там каштуе нашмат менш, што на першых порах для нас вельмі важна. Аднак у Маямі ёсць праблемы з працай. Горад гэты пераважна курортны, год-два там пажыць можна, але потым усё роўна захочацца пераехаць. Таму мы вырашылі паспрабаваць раз і назаўжды абжыцца ў Лос-Анджэлесе. Жыллё там, вядома, даражэйшае, але з пошукам працы будзе значна прасцей.

Камера трохі ўздрыгвае.

— Прашу прабачэння за свае дрыготкія рукі.

— Спішам на хваляванне, у нас наперадзе доўгі шлях, — своечасова дапаўняе Макара Кіра.

— Штат Каліфорнія, як вядома, — Мекка для маладых сем'яў, там цудоўны цёплы клімат, няма забабонаў, людзі жывуць утульна і з камфортам...

— Як у раі, карацей...

Макар падсумоўвае:

— Што тут яшчэ расказваць; прыедзем — абавязкова ўсё знімем і пакажам.

— А цяпер трэба аддзячыць глядачам, сказаць, тыпу, дзякуй, што глядзелі, падпісвайцеся на наш канал, стаўце падабайкі, — кажа яму Кіра.

— Які канал? Я яшчэ дакладна не ўпэўнены, што гэта будзе канал. Спыраша трэба паглядзець, як усё запісалася! — Макар з дакорам пазірае на Кіру.

— Тым не менш дзякуй, што нас глядзелі, да сустрэчы, — кажа замест Макара Кіра і ўсміхаецца ў камеру.

Запіс спыняецца.

Камера здымае з акна маршруткі. Шаша віецца шэрай стужкай, а цёмна-зялёны лес зліваецца ў суцэльны аднатонны фон. Макар паўшэптам вяшчае:

— Ну што ж, вось мы і ў маршрутцы «Мінск — Масква». На гадзінніку дзесяць раніцы, і мы ўжо далёка за горадам. Мінск, бывай! Як ні сумна з табой развітвацца, аднак нас чакае новае жыццё і, спадзяюся, гасцінны Лос-Анджэлес. У салоне шмат хто спіць, таму даводзіцца гаварыць ціха. Кіра дрэмле, яна дрэнна спала ноччу, няхай адпачывае. У нас было даволі сентыментальнае развітанне з бацькамі. Мне так падалося. Не абышлося без слёз. Асабліва перажываюць мае тата і мама. Яшчэ да ад'езду яны цэлы год не маглі змірыцца, што мы ўрэшце вырашылі пераехаць на іншы край свету. Я па-ранейшаму застаюся для іх маленькім хлопчыкам, а тут такая ашаламляльная навіна. Ну, нічога, думаю, справяцца. Яны ў мяне

моцныя духам. Мы з Кірай паабяцалі высылаць ім відэа з усіх месцаў нашага падарожжа, я ўсталяваў бацькам скайп, паказаў, як карыстацца ютубам, таму гэтае відэа для іх. Мама, тата, прывітанне!

Аб'ектыў павольна пераходзіць ад акна на салон маршруткі. Падымаецца вышэй над спінкай сядзення, паказваючы шэраг наперадзе. У маршрутцы ціха, чуваць прыглушаны рык матора. Камера апускаецца ніжэй і факусуецца на Кіры.

— Няхай спіць. І я трохі пасплю.

Макар нехайна паварочвае да сябе аб'ектыў.

— Ну вось, з намі ўсё ў парадку, не хвалюйцеся, да сустрэчы. Амерыка, чакай новых перасяленцаў!

— Зноў усім прывітанне. Хачу сказаць, што колькі хвілін таму мы перасеклі мяжу і цяпер знаходзімся ў Расіі, — кажа Макар у аб'ектыў. — Цяпер тры гадзіны, Кіра прачнулася і хоча нам штосьці сказаць.

Камера накіроўваецца на Кіру.

— Як табе спалася? — пытае ў яе Макар. Кіра глядзіць у свой тэлефон.

— Не трэба мяне здымаць, я з гэтага ракурсу кепска атрымліваюся, — абураецца яна.

— А як жа твая ідэя блога? Пайграй трохі на камеру. Што ты адчуваеш? Якія ў цябе першыя думкі? Мы пакінулі радзіму, цяпер мы ў іншай краіне, на крок бліжэй да мэты.

Кіра ўздымае броўку.

— Хвалююся, вядома. Наперадзе пашпартны кантроль, уся гэтая валтузня з торбамі, праверкі. Цяпер галоўнае — нічога не забыць і паспяхова трапіць у аэрапорт. Потым пералёт, не ведаю... Думаю, выпімся мы толькі ў гатэлі, таму што ўсе гэтыя перасадкі нас добра вымучаць, а мне ўжо ногі баляць ад гэтага дурацкага сядзення.

— Ну, нам не прывыкаць, — кажа за камерай Макар. — Да гэтага мы шмат разам вандравалі па Еўропе, у нас былі пералёты на самалётах. Асабіста для мяне заўжды самай цяжкай праблемай было тое, што мяне ўвесь час пучыла.

— Таму што не трэба піць і есці ўсялякае паскудства...

— Так, гэтым разам мы вырашылі піць толькі звычайную ваду, ніякіх газаў, чыпсаў і спітнага. Усё па-сур'ёзнаму, цяпер ад нас патрабуецца максімальнае валоданне сітуацыяй.

— Перакусім толькі перад адлётам.

— Паспрабуем рускага піва?

— Ну, калі будзе час...

Кіра глядзіць наперад.

— Можа, хочаш перасесці да акна, а я выцягну ногі ў праход?
— пытае Макар.

— Давай.

Пакуль яны робяць ракіроўку, Макар наводзіць камеру на акно. Хуткасць не змянілася. Бачная зялёная палоска кювета і невыразныя абрысы простага прыроднага ландшафту.

— Дарэчы, пасля мяжы адразу кідаецца ў вочы неахайнасць мясцовага краявіду. У нас у Беларусі ўсё больш акуратнае, падстрыжанае. Шаша пакуль яшчэ прымальняя, у Расіі дарогі, мякка кажучы, так сабе, але паглядзім. Дзякуй усім за прагляд.

У аб'ектыве з'яўляецца асветлены агнямі вялікі будынак аэрапорта «Дамадзедава». На вуліцы ноч, але дзякуючы падсветцы ўсё добра бачна. Чуваць голас Макара за кадрам:

— Мы на месцы. На гадзінніку поўнач, нас толькі што высаджылі з маршрутка «Мінск — Масква», мы выгрузылі свае рэчы і зараз пойдзем на пашпартны кантроль. Вылятаем у тры гадзіны ночы. Відэа кароткае, таму калі ўсё пройдзем, абавязкова раскажам, як яно было.

— Так, давай, пайшлі ўжо, — даносіцца нервовы голас Кіры, і здымкі абрываюцца.

Камера выхоплівае сувенірны кіёск. Праз шкло вітрыны бачныя матрошкі, а таксама значкі, плакаты, майкі і календары з выявай Уладзіміра Пуціна. Над кіёскам надпіс: «Patriot box».

— Мы ў Расіі, чаму б і не... — у голасе Макара гучыць сарказм. — Памятаю, калі мы колькі гадоў таму былі ў Піцеры, там якраз панавала ўся гэтая патрыятычная эйфарыя наконт

анексії Крыма. Дык вось, кожны пераход у метро быў проста засыпаны такімі цацкамі, і асабіста ў мяне гэта выклікала толькі агіду. Як бачна, нічога не змянілася, а маразм мацнее...

— Ты давай тут цішэй, а то яшчэ зараз павяжуць, і паедзем мы не на пляж да акіяна, а на нары ў «Бутырку», — кажа за камерай Кіра.

— Адно радуе: хутка для нас усё гэта скончыцца. І мы акажамся ў цывілізаваным грамадстве, дзе нам больш не давядзецца сутыкацца з цемрашальствам.

Аб'ектыў камеры трасецца, і перад выключэннем яго паварочваюць да бетоннай падлогі аэрапорта.

— Гэта зноў мы, — кажа Макар. Побач Кіра. Яны сядзяць на лаўцы. Аб'ектыў буйным планам захоплівае іх твары, стомленыя і заспаныя. За імі віднеецца зала чакання і частка электроннага табло, дзе высвечваюцца прылёты. Металічны голас аўтаінфарматара абвяшчае чарговае адпраўленне самалёта. Адусюль даносяцца галасы пасажыраў, чуваць плач дзіцяці.

— Толькі што мы прайшлі пашпартны кантроль, і гэта было сапраўднай пакутай, — працягвае Макар.

— Каля гадзіны нам давялося стаяць у доўгай чарзе. Людзей столькі, што здаецца, быццам уся Масква вырашыла адправіцца ў Амерыку. Выязджаюць цэлыя сем'і, а таксама замежныя турысты: згуртаванні кітайцаў і арабаў з індусамі, — дапаўняе яго Кіра.

— Мы вельмі стаміліся і засынаем на хаду, таму, каб чымсьці заняцца і не праспаць свой рэйс, запісваем гэтае відэа... Насамрэч я толькі і думаю, як бы заплюшчыць вочы і трохі паспаць. Мы на нервах, нават есці не хочацца...

— Ну, мы перакусілі, аднак сіл ісці паглядзець «д'юці фры» ўжо не засталася.

— Ды і сэнсу няма, раней мы наведваліся туды, каб штосьці прывезці дамоў, а цяпер, я спадзяюся, у нас усяго будзе з лішкам...

Камера абводзіць залу чакання. Людзі сядзяць на доўгіх лаўках з зялёнымі сядушкамі. Усюды яркае асвятленне і суцэльныя буцікі. Аб'ектыў спыняецца на табло вылетаў. Зум

набліжае надпіс «Масква — Франкфурт-на-Майне» з часам адпраўлення 3:15. Потым надпіс аддаляецца, і ў фокусе зноў Макар і Кіра.

— Што можна сказаць наконт пашпартнага кантролю, — стомлена гаворыць Макар. — У нас спыталі пра мэту візіту ў ЗША. Я адказаў, што мы ляцім па іміграцыйнай візе. І ведаеце, было нават прыемна гэта прамаўляць. Да пэўнага часу мы не распаўсюджваліся аб сваёй «грынцы», ну, ведаеце там, каб пазбегнуць плётак ці зайздрасці. Цяпер такі час. А тут, на кантролі, я нават з якімсьці гонарам адказаў, што мы, маўляў, махаем вам ручкамі і бачым вас апошні раз.

— Тым не менш персанал аказаўся даволі ветлівым, — кажа Кіра. — Пасля непрацяглых роспытаў у нас прагледзелі ручную паклажу, зірнулі на наш ноўтбук. Цяпер з гэтым сур'ёзна, ужо былі выпадкі, калі тэрарысты правозілі бомбу менавіта ў лэптопах. Потым нашы чамаданы адправілі на цялежцы да астатняга грузу, і ў нас засталіся толькі два заплечнікі і ручная паклажа.

— Пажадайце нам поспехаў і сіл, яны нам спатрэбяцца.

— А сіл ужо амаль не засталася.

— Нічога, справімся. Пазней я, мажліва, яшчэ буду здымаць нашу пасадку на самалёт альбо скажу колькі слоў ужо з самалёта, паглядзім. Да хуткай сустрэчы.

Здымаюць з акна аэрапорта. У шкле люструецца постаць Макара, які наводзіць аб'ектыў на пасадачную паласу. Праз акно відаць вялікі самалёт з надпісам «Аэрафлот». Самалёт марудна паварочвае нос, збоку да яго пад'язджае трап. Колькі чалавек з абслугі мітусяцца непадалёк. З другога боку да самалёта набліжаюцца кантэйнеры з пасажырскім грузам. На вуліцы цемень, аднак дзякуючы добраму асвятленню відаць, як неба на даляглядзе пачынае яснець.

Наступныя кадры робяцца на тэлетрапе. На першым плане Кіра. Перад ёй — пажылая пара. Твар Кіры заспаны, і яна стомлена ўсміхаецца на камеру. Чуваць чыесьці галасы. Мужчына спераду азіраецца і, заўважыўшы, што яго здымаюць, рэзка

адварочваецца.

— Вось мы і на падыходзе, — кажа Кіра. — Давялося аднымі з першых заняць чаргу, каб хутчэй апынуцца ў самалёце. Зараз будзе праверка квіткоў, і мы ўрэшце трапім на борт. Усё — дарогі назад няма, мама, тата, бывайце...

— Ну, бывайце не назаўсёды, — абнадзейліва гучыць за камерай голас Макара. — Мы абавязкова яшчэ ўбачымся.

Камера здымае прастору за шклянкімі сценамі тэлетрапа. Аэрапорт «Дамадзедава» паўстае ва ўсёй красе свайго асвятлення.

Фокус зноў на тварах Макара і Кіры. Яны ўжо размясціліся на сваіх месцах. За імі бачныя высокія спінкі сядзенняў.

— Усё, мы пагрузіліся, — кажа Макар. — Закінулі на паліцу рэчы і цяпер можам перавесці дух. У іншых пасажыраў шмат торбаў, таму некаторыя яшчэ не ўладкаваліся. Мы аказаліся ў дзясятцы першых, што трапілі на борт. Цяпер чакаем узлёту. Напэўна, атрымаецца трохі паспаць.

— Я проста з ног валюся. Гэта быў даволі напружаны і нервовы праход кантролю, і невядома, што нас чакае ў аэрапорце Франкфурта-на-Майне. Аднак мы разлічваем на еўрапейскую практычнасць і хуткасць усіх працэдур.

— Усім дабранач.

Макар выключае камеру.

Аб'ектыў накіраваны на ілюмінатар самалёта. За яго тоўстым шклом — густыя белыя аблокі. Даўно развіднела. На борце цішыня. Камера павольна пераходзіць на галоўных герояў. Кіра паклала галаву на плячо Макара і соладка спіць. Макар глядзіць у аб'ектыў і ўсміхаецца. Потым заплюшчвае вочы. На секунду расплюшчвае і стомлена падміргвае. Запіс абрываецца.

Узнікае дрыготкі кадр — апушчаны столік. На ім акуратна раскладзены белы пластыкавы кантэйнер. У кантэйнеры два дранікі, падліўка і перапечка, побач — кубачак з сокам і пластыкавыя ножык і відэлец.

Макар за кадрам прамаўляе:

— Вось такое ў нас сняданне. Гэта штосьці накшталт нашых беларускіх дранікаў...

— Толькі нашы значна смачнейшыя, — кажа Кіра, і камера адразу пераходзіць на яе.

Кіра акуратна адразае кавалачак драніка і адпраўляе ў рот.

— Нейкія без смаку, — перажоўваючы, канстатуе яна. — Я б дадала трохі солі і, па-магчымасці, зеляніны.

— Ну, і яшчэ смятаны, — кажа Макар.

— Так, якія дранікі без смятаны?!

— Бульбашы тут зараз бунт падымуць, — пасмейваючыся, кажа Макар.

— Не, ну насамрэч я разлічвала, што «Аэрафлот» добра корміць.

— І на тым дзякуй. Палёт праходзіць паспяхова, праз гадзіну сядаем у Германіі. Тут вось, дарэчы, ёсць карта нашага маршруту.

Макар пераводзіць камеру на спінку сядзення перад сабой. Над столікам прыладжаны манітор, на якім высвечваецца электронная карта Еўропы. Штрыхпункцірам акрэслены маршрут палёту з Масквы, і маленькі самалёт, міргаючы, завісае якраз непадалёк ад горада Франкфурт-на-Майне. Уверсе манітора паказваецца надвор'е: +21 °С.

— Усім дзякуй за ўвагу, наступныя здымкі будзем весці ўжо з нямецкага аэрапорта. Калі атрымаецца, зафіксуем усе падрабязнасці. Дарэчы, з дапамогай вайфаю я ўжо закінуў нашае першае відэа на ютуб. Падпісвайцеся на канал «Беларусы ў ЗША» і сачыце за нашым падарожжам. Усім добра.

Макар ідзе па доўгім калідоры аэрапорта. На яго правым плячы — заплечнік, у левай руцэ — торба. Здымкі вядзе Кіра. У яе руках камера ўздрыгвае часцей, чым калі здымае Макар.

— Можаце нас павіншаваць, мы паспяхова прыземліліся ў Франкфурце-на-Майне. Цяпер пераходзім у патрэбны тэрмінал, — кажа яна за кадрам.

— Так, — гаворыць у аб'ектыў Макар. — Трэба адзначыць,

што неабходна пераадолець вялікую адлегласць, каб трапіць у сам аэрапорт. Аднак тут вельмі проста арыентавацца, усюды абазначэнні і стрэлкі, куды і як ісці.

Кіра паварочвае камеру на калідор. Вакол крочаць людзі, на сценах — згаданыя абазначэнні па-нямецку і па-англійску.

— Аэрапорт Франкфурта-на-Майне проста велізарны, — чуецца голас Кіры. — Калі не спяшацца на злом галавы, у прынцыпе, ва ўсім можна разабрацца. Асабліва калі вы добра валодаеце замежнай мовай. Таксама можна звярнуцца да іншых падарожнікаў ці супрацоўнікаў аэрапорта — яны ў белых кашулях, — і вам абавязкова дапамогуць. Аднак я лічу, што ўсе ўказальнікі даволі змястоўныя і зразумелыя.

Наступныя кадры робяцца на пероне, які чымсьці нагадвае платформу ў звычайным метро. Людзі стаяць купкамі, цэлымі сем'ямі з дзецьмі. Побач з Макарам прымасціліся два габрэі з кучаравымі пэйсамі ды ў чорных сурдутах. Адусюль чуюцца нямецкая і англійская мовы, што стварае неразборліва-каларытны гукавы фон. Праз колькі часу да перона пад'язджае цягнік. Макар з Кірай моўчкі заходзяць у вагон і адразу займаюць вольныя месцы. Кіра наводзіць аб'ектыў на сябе і Макара. Твары сужэнцаў ужо больш свежыя.

— Цяпер мы рухаемся па аэрапорце ў спецыяльным аэратрэйдзе, каб трапіць у другі тэрмінал, потым пройдзем чарговы пашпартны кантроль і нарэшце паляцім у Лос-Анджэлес. Апошні крок і апошнія высілкі ў нашым пералётным падарожжы, — кажа Макар.

— Застаецца толькі спадзявацца, што на кантролі нас доўга не затрымаюць і ўсё пройдзе значна хутчэй, — дадае Кіра.

Позірк Макара разгублены, хлопец часта аглядае вагон цягніка: бачна, што хвалюецца. Кіра, наадварот, усміхаецца і натхнёная тым, што адбываецца вакол. Яна падміргвае ў аб'ектыў. Макар глядзіць на жонку, і на яго твары распаўзаецца прыязная ўсмішка. На гэтым здымкі заканчваецца.

— Усім прывітанне, — кажа ў аб'ектыў камеры Макар. Кіра

неадступна побач з мужам. — На жаль, у нас не атрымалася паздымаць у аэрапорце: узніклі невялікія праблемы, і мы рэальна ледзь не спазніліся на свой рэйс. Цяпер мы ўжо сядзім на сваіх месцах.

— Пашпартны кантроль аказаўся яшчэ больш працяглым і марудным, чым у Маскве, — кажа Кіра. — Чарга была ўдвая даўжэйшая, і ў нас нават забралі адну торбу.

— Мы прастаялі ў чарзе каля дзвюх гадзін, у нас агледзелі ўсе рэчы, скрупулёзна праверылі пашпарты, распыталі пра мэту візіту.

— А што там здарылася з тваім ноўтбукам? — пытае Кіра ў Макара, гледзячы ў аб'ектыў.

— Мяне прымуслілі дастаць яго з заплечніка, уключыць, да нас выклікалі паліцэйскіх, якія аб нечым перагаворваліся і аглядалі яго з усіх бакоў. Быў нават сабака, які абнюхваў нас, як мне падалося, больш, чым астатніх. Відавочна, пачуўшы рускую мову, яны насцярожыліся. Хаця я бачыў у натоўпе і іншых рускамоўных. І яшчэ было шмат арабаў...

— Думаю, калі мы прыедзем у Лос-Анджэлес і трохі там асталюемся, то абавязкова знімем асобнае відэа з падрабязным аглядам нашага пералёту, канкрэтна, па пункціках раскажам пра кожны свой крок, каб гледачы і будучыя перасяленцы, якія акажуцца ў такой сітуацыі, ведалі, як дзейнічаць. Мы вельмі стаміліся, і цяпер прыгадаць усё даволі цяжка, галава зусім не варыць...

— Такі пералёт — вельмі складаная і нервовая працэдура, аднак мы ўсё пераадолелі, і цяпер нас чакае восем гадзін да нашага канчатковага пункта. Вось наш самалёт.

Макар уздымае над сабой камеру, якая выхоплівае частку борта. Пасадачныя месцы сіняга колеру размешчаныя ў чатыры шэрагі, большасць людзей ужо сядзіць, толькі некаторыя спрабуюць уладкаваць рэчы на верхніх паліцах. Сцюрдэса штосьці тлумачыць аднаму з пасажыраў.

— Усё, на гэтым мы заканчваем. Абавязкова яшчэ ўбачымся, сачыце за намі далей, я разлічваю, што будзе больш змястоўна і цікава, — кажа Макар і выключае камеру.

Камера бязладна трасецца. Немагчыма разабраць, хто і што канкрэтна здымае. Бачныя калені, рука, спінка сядзення. На борце самалёта стаіць гоман. Чуваць голас Кіры:

— Глядзі, там сцюрдэса, яна збіраецца штосьці сказаць!

Камера прыходзіць у норму і падымаецца вышэй. Відаць доўгі праход і галовы людзей, у пярэдняй частцы самалёта стаіць сцюрдэса. Яна ў сінім касцюме і з акуратна ўкладзенымі асветленымі валасамі. У яе руках невялікая рацыя.

— Attention, please! Due to technical reasons our plane performs emergency landing at the airport of New-York in behalf of J. Kennedy. Please, put on life jackets!²

Гоман у салоне самалёта адразу ўзрастае. Сцюрдэса размахвае рукамі і яшчэ раз паўтарае ўсё тое самае па-нямецку.

— Ты пачуў, што яна сказала? — трывожна пытае за кадрам Кіра.

— Штосьці наконт вымушанай пасадкі ў аэрапорце Нью-Ёрка і што нам неабходна надзець выратавальныя камізэлькі.

— Please, remain calm! The life jackets are under your seat³, — спакойна кажа сцюрдэса.

— Макар, што здарылася?! — голас Кіры робіцца істэрычным. Камера паварочваецца да яе.

— Пад сядзеннем... паглядзі камізэльку пад сваім сядзеннем! — выпальвае Макар.

Кіра, трапечучы, імпульсіўна шукае пад сядзеннем.

— Знайшла!

Камера рэзка паварочвае да сцюрдэсы, карцінка павялічваецца на максімум. Сцюрдэса з каменным тварам надзявае камізэльку яскравага жоўтага колеру і моўчкі паказвае астатнім, як гэта рабіць.

— Кіра! Надзявай камізэльку цераз галаву, давай жа! Спераду павінны застацца кішэні! Надзела?!

— Надзела!

— Потым ззаду, на спіне замацуй яе ліпучкамі! Зрабіла?

— Так! Макар, цяпер давай ты! Хопіць здымаць, ты што,

здурнеў?!

Запіс абрываецца.

Запіс узнаўляецца, у фокусе — ілюмінатар самалёта. Самалёт робіць экстранную пасадку. Скрозь густы туман відаць толькі чырвоныя агні ўздоўж узлётнай паласы, якія бесперапынна мігцяць трывожным аварыйным сігналам. Паводле ўсіх разлікаў гэта Нью-Ёрк. На борце самалёта напружана перашэптваюцца пасажыры.

Здымкі вядуцца з доўгага праходу на тэлетрапе. Пасажыры ў жоўтых выратавальных камізэльках арганізавана бягуць па калідоры. Чуваць усхліпы і плач дзяцей. Хтосьці мацюкаецца па-англійску.

— Макар, перастань... — чуецца за кадрам здушаны голас Кіры. — Ты сур'ёзна? Табе няма чым заняцца?

— Гэта трэба здымаць, Кіра, штосьці адбываецца...

— Мне страшна, — кажа Кіра.

Камера павольна абводзіць тэрмінал аэрапорта Джона Кенэдзі. У памяшканні людна. Людзі ўсхваляваныя. Паліцыя спрабуе супакоіць натоўп. На электронным табло няма ніводнага рэйса. На другім паверсе, куды вядзе эскалатар, стаяць людзі ў строгіх касцюмах — відаць, адміністрацыя аэрапорта. Сумятня. У гэтым стоўпатварэнні цяжка разабраць, што здарылася. Макар паварочвае аб'ектыў на сябе.

— Цяпер мы ў першым тэрмінале, куды нас спешна даставілі з самалёта. Пакуль незразумела, што канкрэтна адбылося. Відаць, тэракт, а можа, пачалася вайна. Усе на мяжы.

Макар глядзіць па баках.

— Паспрабую адшукаць разетку, трэба зарадзіць акумулятар камеры. Цяпер я хачу здымаць кожны момант з таго, што тут дзеецца. Нам страшна, вельмі страшна.

— Прывітанне, мой умоўны глядач. Не ведаю, хто будзе глядзець гэтае відэа, але я разлічваю, што яно не застанецца без увагі. На ўсялякі выпадак паўтаруся, што мяне завуць Макар, са

мною мая жонка Кіра. Мы прыляцелі ў ЗША з Беларусі. Выйгралі Green Card і вось цяпер знаходзімся ў аэрапорце Кенэдзі. Ужо гадзіну мы сядзім у чаканні і невядомасці. Пакуль нічога канкрэтнага нам не кажуць. Ад прадстаўнікоў мясцовай адміністрацыі і начальніка паліцыі мы даведаліся, што адбыўся якісьці непрадказальны катаклізм. Нам забараняюць выходзіць на вуліцу і трымаюць у першым тэрмінале аэрапорта. Не ведаю, ці зможам мы вярнуць свае рэчы. На руках у нас застаўся мой заплечнік, у якім з каштоўнага толькі ноўтбук. Наш асноўны багаж з торбамі, хутчэй за ўсё, яшчэ на борце самалёта. Пакуль мы не знайшлі тут нікога з рускамоўных, з намі сядзіць гурт індусаў, шмат кітайцаў і немцаў. Аднак я разлічваю, што неўзабаве ўсё праясніцца...

— Прайшло дзве гадзіны, а мы па-ранейшаму ў першым тэрмінале. Я пазнаёміўся з хлопцам, якога завуць Ёхан, ён з Мюнхена і прыляцеў у Нью-Ёрк да сяброўкі.

Макар наводзіць камеру на бландзіна з кручкаватым носам — яго твар таксама ўстрыжаны.

— Johan, tell it again on camera, what you told me about what was happening?⁴

— Hi! The Internet is somehow not working, but from the news I learned, that on the West coast of the USA there was a strong explosion.

— Ёхан кажа, што на заходнім узбярэжжы ЗША адбыўся моцны выбух, аднак пакуль гэта не дакладная інфармацыя. Інтэрнэт перастаў працаваць. Сітуацыя крытычная.

На другім паверсе, ля эскалатара, пачуўся лямант. Макар хутка паварочвае камеру ў той бок. З шэрага прадстаўнікоў адміністрацыі выйшаў мужчына, які ўзяў мікрафон. Макар набліжае карцінку. Лысы мужчына ў акулерах абвясчае:

— Dear guests and citizens of the United States! Please, retain the order. Now there's going to be organized an emergency evacuation of all personnel of the airport, there will be provided a ground transportation for all of you. Strictly follow the instructions of

police and remain calm. No one will be left without help!⁵

— Так, ён сказаў, што зараз нас будуць эвакуяваць з аэрапорта. Кіра, ты чула?! Усё будзе добра, пра нас паклапоцяцца!

Камера паказвае бледную Кіру: здаецца, у яе адабрала мову.

— Дзяўчынка мая, не хвалюйся, калі ласка, усё наладзіцца...

У кадры — Макар. Камера трасецца ад хуткіх крокаў, факусуючыся на яго шэрай майцы і нагах у сініх красоўках. Чуваць заўвагі персаналу.

— Мне забаранілі здымаць, — даносіцца прыглушаны голас Макара. — Я павесіў камеру на шыю, таму здымаць даводзіцца толькі такім чынам. Нам нічога не кажуць і вядуць да выхаду з тэрмінала... З вокнаў аэрапорта я бачу шчыльныя клубы дыму або туману... Нам выдалі рэспіратары... Звонку пад'ехалі аўтобусы... Так ціха...

Макар спыніўся.

— Keep calm! There will be landing on an evacuation transport!⁶
— чуваць голас з рэпрадуктара.

— Where are we going?⁷ — істэрычна пытае ў кагосьці Макар.

Яго пытанне застаецца без адказу. Адусюль даносяцца трывожныя галасы людзей.

— Зараз нас пасадзяць у аўтобусы, куды павязуць — невядома. Я вельмі хачу паказаць, што адбываецца навокал. У паветры няма ніякіх прыкмет гару ці яшчэ чаго, але цяпер зразумела, што гэта не туман, а дым... вельмі шмат дыму...

Макар трымае камеру ў руках каля сваіх ног аб'ектывам да сябе — так, каб не было бачна, што ён здымае. Твар яго з гэтага ракурсу здаецца трохі азызлым.

— Нас пагрузілі ў аўтобус, — шэптам кажа ён, — і вязуць у метро. Я не пачуў, на якую станцыю... З намі ў аўтобусе каля трыццаці цывільных і адзін вайсковец.

Макар асцярожна паварочвае камеру і нерашуча прыўздымае яе над сядзеннем спераду. Ля вадзіцеля спінай да аб'ектыва